

About Gottfried Wilhelm Leibnitz

——
लाइबनिट्सदर्शनम्

——

Document Information

Text title : About Gottfried Wilhelm Leibnitz
File name : lAibanitsadarshanam.itx
Category : misc, article, pradIptakumArananda
Location : doc_z_misc_general
Author : (Copyright) Pradipta Kumar Nanda, Kendrapara, Orissa pknanda65 at gmail.com
Transliterated by : Pradipta Kumar Nanda
Proofread by : Pradipta Kumar Nanda
Acknowledge-Permission: (Copyright) Pradipta Kumar Nanda
Latest update : June 27, 2022
Send corrections to : sanskrit@cheerful.com

This text is prepared by volunteers and is to be used for personal study and research. The file is not to be copied or reposted without permission, for promotion of any website or individuals or for commercial purpose.

Please help to maintain respect for volunteer spirit.

Please note that proofreading is done using Devanagari version and other language/scripts are generated using **sanscript**.

June 27, 2022

sanskritdocuments.org

About Gottfried Wilhelm Leibnitz

લાઇબનિત્સદર્શનમ્

લેખક: - નન્દપ્રદીપકુમાર:

દેશ: કાલ: પરિચયશ્ચ-

નવ્યદર્શનસ્ય દાર્શનિકઃ લાઇબનિત્સઃ જર્મન્ દેશીય આસીત્ । ૧૬૪૬ ઈસવીયે “લિપ્ઝિગ” ઇત્યસ્મિન્ સ્થાને સ્વાસ્તિત્વસંપન્નઃ સન્ સર્વત્ર ખ્યાતો બભૂવ । તસ્ય પિતા “લાઇપ્સગ” Leipzig વિશ્વવિદ્યાલયે નીતિશાસ્ત્રાધ્યાપક આસીત્ । બાલ્યકાલે હિ તસ્ય પિતૃવિયોગો જાતઃ । મહાધનિકસ્ય પિતુઃ ઉત્તરદાયાદરૂપેણ પરિગણિતઃ સન્ પૂર્વગ્રન્થાગારસ્ય વિસ્તારઃ કૃતઃ । અધ્યયનલિપ્સુઃ લાઇબનિત્સઃ સ્વકીયે ગ્રન્થાગારે વિભિન્નભાષાસમ્બધીય-પુસ્તકાનિ સંરક્ષ્ય ગભીરાધ્યયનેન મહાજ્ઞાની અભુત્ । વિશ્વવિદ્યાલયે વિધિશાસ્ત્રવિષયે અધ્યયનં કૃત્વા Doctorate of Laws ઇત્યુપાર્ઠિ પ્રાપ્તવાન્ । ઉદારમનોવૃત્તિઃ જ્ઞાનલિપ્સા દાર્શનિકચેતના ચ તસ્ય ચિરસહચરાઃ આસન્ । પરવર્તિકાલે વિશ્વવિદ્યાલયે અધ્યાપકપદવીં સમલંકૃત્ય સ્વકીયપરાકાષ્ઠાં ચ પ્રદર્શિતવાનસૌ મહાત્મા દાર્શનિકઃ ।

બહુરાજસમ્માનસ્ય અધિકારી લાઇબનિત્સઃ દર્શનશાસ્ત્રે અતીવ ધુરન્ધર આસીત્ । ઇઉરોપીયવિદ્વદ્ભિઃ સહ ધનિષ્ઠસમ્બન્ધં પ્રતિષ્ઠાપ્ય તૈઃ સહ સાક્ષાત્કારમપિ સંપાદિતવાન્ । અસ્ય પ્રખ્યાતદાર્શનિકસ્ય અન્તિમાવસ્થા કષ્ટદાયકા આસીત્ । રોગશોકાભ્યાં વાહ્દૃઙ્યમતિક્રમ્ય અન્તે ૧૭૧૬ તમે ખ્રીષ્ટાબ્દે પચત્વમવાપ ।

કૃતયઃ- લાઇબનિત્સઃ બહુનિ પુસ્તકાનિ વિરચિતવાન્ । તેષુ ૧૭૧૪ ખ્રીષ્ટાબ્દે ંઓનદોલોગ્ય આધ્યાત્મિકાણુશાસ્ત્રમ્ રચિતવાન્ । અસૌ ગ્રન્થસ્તસ્ય પ્રખ્યાતો બભૂવ । ૧૬૮૪ તમે “In defence of the ontological proof of god”, ૧૬૯૫ તમે “System nouveau de la nature”, ૧૭૦૩ તમે “nouveaux essays”, ૧૭૧૦ તમે ચ “Theo dicee”, ઇતિ પુસ્તકાનિ તેન સંપાદિતાનિ । નીતિ-ઇતિહાસ-રાજનીતિવિજ્ઞાન-ગણિત-કૂટનીતિ-પદાર્થવિજ્ઞાન-દર્શનાદિક્ષેત્રેષુ ચ તસ્ય વિશિષ્ટ જ્ઞાનમાસીત્ । સ્પિનોજા લાઇબનિત્સ અનયોર્મધ્યે કદાપિ ઐક્યમતં નાસીત્ । કાન્તદર્શી બહુશાસ્ત્રવેત્તા અયં પાશ્ચાત્યદેશેષુ સ્વકીયમતવાદં પ્રદર્શયન્ આત્માનં પ્રતિષ્ઠાપયામાસ ।

મોનાડવાદઃ-

સ્પિનોજામતેન ચદ્વૃત્યં તત્તુ અત્ર મોનાડનામ્ના અભિહિતઃ । સ્પિનોજામતેન દ્રવ્યમેકમદ્વિતીયગ્ય । લાઇબનિત્સનયે તુ મોનાડા અસંખ્યાઃ । ઇતઃ પૂર્વ “ડેકાર્ટિસ પ્રવર્તિત અણુવાદઃ, પ્લેટો સ્વીકૃતઃ પ્રત્યયવાદશ્ચ આસ્તામ્ । દ્વયોઃ સમ્મિલ્ય લાઇબનિત્સમહોદયેન મોનાડવાદઃ મોનદિસ્મ્ સૃષ્ટ ઇતિ કેચન દાર્શનિકા

not will, but allows moral evil । ०त्युक्तिरत्र प्रशस्यते ।

समतालवादः-

०मे विदणवो गवाक्षलीनाः अर्थात् ०षु वाख्यपदार्थानां प्रवेशो बाध्यते । ०श्वरद्वारा अन्येषु विदणुषु कार्यं स्वतः जायते । यथा शरीरकार्यं पूर्वनिर्दिष्टरूपेण प्रचलति तथैव आत्मकेन्द्रेण बोध्यः । द्वयोर्मध्ये पूर्वस्थापित ०कतन्त्रता pre-established Harmony विद्यते । यथा ०कसमयसंखालित-घटिकायन्त्रयोर्मध्ये कदाचित् समयान्तरं नास्ति तथात्मशरीरकेन्द्रयोः संखालने भेदाभावः स्वीकर्तव्यः । ला०वि०न०त्स०मतेन देहः स्वल्पयेतनः सामान्यविदणूनां समाहारः, मनश्च अपेक्षाकृतश्चेतन ०कश्चिदणुविशेषः । राज्ञी मधुमक्षिका यथा अन्येषां मधुमक्षिकाणां निर्देशको भवति तथा मनसः देह-संखालने मुष्यभूमिका विद्यते । अनयोर्मध्ये समतालवादः समायाति । ०कस्मिन् समये विदणुषु सडयोगिता अस्ति । कृतः विदणुषु पारस्परिका समतालिका क्रिया ०ति सिद्धा । ननु विदणवः परस्परस्य व्यावर्तकः तत्कथं तेषु संसर्गः ? यद्वि नास्ति येत् कथं समतालिकाः ? उच्यते- स्वयं सडियत्वात्तेषाम् । सतागतसामञ्जस्यहेतोः बडिप्रभावं विना प्रत्येकेषु ०कस्मिन् समये कार्यारम्भो दृश्यते । ०तस्मादिमे समकालिकाः समतालिका वेति उच्यन्ते । अनेन समतालवादेन पूर्वसंगतिवादेन वा देहात्मनोः संगतिः साध्यते । आत्मा स्वनियमेन देहश्च स्वनियमेन संखालितौ भवतः । प्राकप्रतिष्ठित संगतिहेतोरनयोः क्रियासामञ्जस्यं सिद्ध्यति । यद्वा भिन्नरूपाणि विविध वाधयन्त्राणि भिन्न-भिन्न स्वरयुक्तानि भवन्ति किन्तु संगीतकाले ०कसंगतिं साधयन्ति तथैव विदणवः पूर्वसाधित सामञ्जस्यवशात् समतालीया उच्यन्ते ।

— लेखकः - नन्दप्रदीपकुमारः

श्रीजगन्नाथसंस्कृतविश्वविद्यालयः पुरी

Written by Dr. Pradipta Kumar Nanda, Kendrapara, Orisa pknanda65 at gmail.com

About Gottfried Wilhelm Leibnitz

pdf was typeset on June 27, 2022

Please send corrections to sanskrit@cheerful.com

